

Підходи до формування житлового середовища закладів інтернатного типу для людей літнього віку

А.О. Попович, магістрант,
Ю.О. Дорошенко, професор,
Факультет дизайну архітектурного середовища,
Національний авіаційний університет, Київ, Україна

Анотація — робота присвячена пошуку підходів до формування житлового середовища закладів інтернатного типу для людей літнього віку. В роботі виявлено зонування геріатричних пансіонатів та типи формування житлового середовища.

Ключові слова - геронтологія, геріатричний пансіонат, житлове середовище, зонування.

Актуальність теми доповіді.

Сучасна архітектурна практика геріатричних пансіонатів спрямована на створення нового, сучасного, архітектурно виразного, комфортного для проживання і проведення часу житла. Організація середовища будь-якого сучасного будинку для літніх людей, як правило, розрахована на пробудження у його мешканців зацікавленого і часто активного способу життя [1].

Основним завданням геріатричних пансіонатів є забезпечення належних умов для проживання, соціально-побутового обслуговування, надання медичної допомоги громадянам похилого віку та інвалідам, які потребують стороннього догляду і допомоги.

У країнах Європи є будинки для літніх людей (готелі), які спроектовані за містом, де земля не така дорога. Крім того, людям похилого віку там набагато комфортніше через наближеність до природи. Це певне середовище для життя із сучасною архітектурою. Людина може спочатку приїжджати в такий будинок на відпочинок і тільки згодом, через кілька років - переїхати на постійне проживання. Тому він і називається «парк-готель». Бабусі та дідусі охочіше поїдуть в готель, ніж в будинок для людей похилого віку.

Демографічна статистика в Україні свідчить про актуальність подібних установ. Необхідність перетворення або зовсім нового типологічного проектування соціальних закладів для літніх людей зумовлюються новими сучасними тенденціями в проектуванні й потребами літніх людей.

Типологія геріатричних пансіонатів в Україні розроблена в радянський період, як єдина для всієї країни й орієнтована на усередненого споживача, не відповідає

вимогам, що формуються в даний час нової соціально-економічної структури міського населення і не відтворює багатоваріантності способів життя. Оскільки, існуючі пансіонати не враховують вподобань літніх людей й не відповідають їх потребам, то виявлення підходів архітектурно-планувальної організації закладів інтернатного типу для людей літнього віку є актуальним та своєчасним.

Метою публікації є виявлення основних підходів до формування житлового середовища закладів інтернатного типу для людей літнього віку.

Основні результати дослідження.

У результаті аналізу літератури виявлено, що на сьогодні у науковців існує спільна точка зору, яка пов'язана з тим, що процес старіння вони розглядають не як процес згасання особистості, а як процес активної взаємодії зі світом. Багато людей літнього віку відчувають дефіцит спілкування й найстрашнішим для них є соціальна ізоляція. Тому однією з функцій геріатричних пансіонатів є організація спілкування внаслідок системної організації простору.

Проведені дослідження показали, що при проектуванні будинків-інтернатів для людей похилого віку необхідним є забезпечення зручного та безпечного переміщення, виконання всіх ергономічних вимог.

Для літніх людей дуже важлива матеріальність: тактильні відчуття, природність. З'ясувалося, що часто люди літнього віку ідентифікують приміщення за кольором, а числа погано запам'ятовують. Тому необхідно враховувати психологічні та естетичні потреби літніх людей. А правильний вибір будівельних матеріалів буде сприяти комфортному проживанню.

Будинок-інтернат для громадян похилого віку та інвалідів, геріатричний пансіонат - стаціонарна соціально-медична установа загального типу для постійного проживання громадян похилого віку, ветеранів війни та праці, інвалідів, які потребують стороннього догляду, побутового та медичного обслуговування [2]. До ділянок закладів соціального захисту населення необхідно передбачати під'їзди та підходи від зупинок громадського

транспорту, а на території закладів повинні бути виділені такі зони: житлова; відпочинку; фізкультурно-оздоровча; лікувально-виробнича; господарська.

Геронтологічний фактор в архітектурі визначає придатність архітектурних об'єктів і просторів для зручного використання середовища усіма групами населення, в першу чергу людьми похилого віку, як одними з представників менш мобільних груп населення. Тому важливим є організація доступності до таких закладів та розташування в екологічно чистому місці.

До ділянок закладів інтернатного типу необхідно передбачати під'їзди і підходи від зупинок громадського транспорту, а на території закладу необхідно виділити такі зони:

- житлова зона;
- зона відпочинку (зелена зона з прогулянковими алеями, майданчиками для відпочинку; тінювими навісами, альтанками, лавами, столами для ігор);
- фізкультурно-оздоровча;
- господарська зона (господарський майданчик, майданчик для сміттєзбірників і допоміжні споруди: складські, гараж, овочесховище, пральня, дезінфекційна камера тощо);
- лікувально-виробнича зона;
- господарська зона (господарський майданчик, майданчик для сміттєзбірників і допоміжні споруди);
- плодовий сад і город.

Внутрішнє середовище закладів інтернатного типу слід поділити на дві основні групи:

- житлові приміщення;
- обслуговуючі приміщення;
- приміщення для активного проведення часу літніх людей, враховуючи їх інтереси, захоплення і допустимі навантаження.

Усі групи приміщень слід розміщувати в одному або декількох корпусах (блоках), що примикають один до одного безпосередньо або зв'язані між собою опалюваними переходами.

Внутрішнє планування обслуговуючих приміщень геріатричного пансіонату має складатись з таких функцій:

- культурно-дозвілєві та фізкультурно-оздоровчі приміщення;
- медичні приміщення;
- приміщення їдальні;
- лікувально-трудоі (або виробничі) приміщення;
- адміністративні та службові приміщення;
- складські та господарські приміщення.

Житлове середовище слід розділити на дві групи – перша з яких складається з лікарняних приміщень та корпусів для тих, хто потребує медичного догляду, для малорухомої групи населення. Другу частину території необхідно запроєктувати для осіб, спроможних самостійно пересуватися, з відносно самостійними групами зблокованих житлових будинків різних типів (будинки з майстернями, сімейні будинки, будинки-готелі і т.д.).

Автором виявлено типи формування житлового середовища:

1. Перший - апартаменти, квартири або блоковані таунхауси для самостійного проживання, які об'єднані корпусом з допоміжними функціями та приміщеннями для медичного і побутового обслуговування. Людина живе окремо, може вільно подорожувати, але у нього є кнопка, щоб замовити гаряче харчування або викликати медичного працівника. Таке житло можна орендувати або купувати.

2. Наступний тип - асистоване проживання, коли людина живе в окремій студії, але ця студія має вихід в загальну зону. Це більш демократичний варіант, який дозволяє людині соціалізуватися: люди деградуєть за відсутності спілкування.

3. Третій тип об'єктів призначений для людей з частковою залежністю, коли людина не може обслуговувати себе до кінця самостійно і має потребу в регулярній допомозі. В цьому випадку люди живуть в кімнатах по одному, по двоє або троє, в залежності від фінансових можливостей і фізичного стану. Зазвичай це люди з проблемами опорно-рухового апарату, але зі збереженим розумом.

4. Четверта ситуація передбачає вже повну залежність, коли людей вражає деменція (придбане слабоумство - прим. Ред.) Та вони втрачають орієнтацію в часі і просторі. Таким людям потрібна постійна медична підтримка.

У країнах СНД в першу чергу затребувані два останні типи, орієнтовані на людей з серйозним ступенем залежності.

Житловий осередок слід проектувати у вигляді повноцінної квартири, що має передпокій, кухню-вітальню, спальню і суміщений санвузол. Кожна квартира повинна мати свою лоджію.

Житлові приміщення необхідно розташовувати так, щоб вони були ізольовані від культурно-дозвілєвих та фізкультурно-оздоровчих приміщень, їдальні, лікувально-трудоіх приміщень, електрощитової та інших приміщень, що є джерелами поширення шуму, вібрації та запахів.

У результаті дослідження виявлено, що основними підходами архітектурно-планувальної організації закладів інтернатного типу для людей літнього віку є:

1. Доступність до закладу та екологічно чисте місце його розташування.

2. Ергономічність - формування житлового простору з урахуванням фізіології, психології та гігієни проживання. Цей підхід відбивається на змінах габаритів простору (розширенні, зменшенні), функціональне зонування та функціональних зв'язках приміщень. Він включає аспекти, пов'язані з обмеженням життєдіяльності, в зв'язку з віковими змінами, а також можливості догляду за літньою людиною і супроводження його в разі потреби. Також, використання будівельних та оздоблювальних матеріалів і конструкцій, що не виділяють шкідливих речовин під час їх експлуатації.

3. Незалежність - створення житлового середовища, де люди похилого віку могли б жити незалежно один від одного, не втрачаючи при цьому можливості в кооперації та спілкуванні один з одним. Цей підхід визначає пластичну незалежність житлових частин, що створює можливість «автономного» життєвого циклу в рамках загальної структури. Життєдіяльність людини

4.та похилого в тому числі, взаємопов'язана з навколишнім середовищем, тому підхід автономності забезпечує контрольованість, безпеку навколишнього середовища, чітке зонування та ізолюваність функціональних зон.

5.Підхід компенсуючого простору - відшкодування втрачених функцій шляхом архітектурно-просторової організації елементів житлового середовища. До елементів відносяться поручні, електронні та механічні пристрої, що полегшують навігацію і виконання щоденних дій, в тому числі комп'ютер, телефони, електронні замки, пристосування для прийняття ванни і душа, підйому по сходах тощо.

6.Комфортабельність - забезпечення комфортними умовами проживання і обслуговування житлового середовища в залежності від зонування простору. Можливість комфортного проживання, догляду, медичного обслуговування та дозвілля для старих людей. Також врахування психологічних і естетичних потреб літніх людей.

7.Активність - створення додаткових функцій для активного проведення часу літніх людей, враховуючи їх інтереси, захоплення і допустимі навантаження. Наявність приміщень культурно-масового розвитку людей. Комплекс має включати такі елементи як веранди, тераси, зимовий сад і атриум тощо.

Висновки. Архітектурно-планувальної організації закладів інтернатного типу для людей літнього віку зумовлена потребами літніх людей та новими сучасними тенденціями в проектуванні. Основними підходами архітектурно-планувальної організації закладів інтернатного типу для людей літнього віку є: доступність, ергономічність, незалежність, компенсуючий простір, комфортабельність та активність.

Виявлені підходи архітектурно-планувальної організації закладів сприяють створенню такого середовища інтернатного типу, де літні люди будуть не «доживати», а комфортно відчувати себе у затишному куточку відпочинку, насолоджуючись поважним віком.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Шавалиева А.А. Основные принципы проектирования жилья для пожилых людей./ А.А. Шавалиева // Программа 61-й Республиканской научной конференции: тез. докл. / Казан. гос. архитектур.-строит. ун-т. - Казань, 2009. - С. 31
- [2] ДБН В.2.2-18:200